

Topinambur – Helianthus tuberosus

Původ

Topinambury byly již pěstovány Indiány v Severní Americe v předkolumbovské době. Do Evropy se dostaly v roce 1616. Někdy byly označovány jako židovské brambory i jeruzalémské artyčoky. Náleží k plodinám schopným vyprodukovat nejvíce energetických složek z jednotky plochy.

Využití

Využívají se hlízy, případně i nať jako vydatná pícnina. Tvoří mohutné rostliny výšky přes 2 m. Lodyha některých odrůd končí malým květenstvím, zakvétajícím žlutě na podzim, takže zdužnatělá lůžka se konzumovala jako artyčoky. Semena dozrávají jen v klimaticky teplejších oblastech. U nás se množí výhradně vegetativně hlízami. Jsou podobné bramborám, avšak s hlubšími očky, případně s výrůstkem, mnohdy jsou hlízy srostlé, nepravidelné. Slupka je, podle odrůd, bílá, růžová až fialově červená. Topinambury mají obdobné složení jako brambory. Bílkovin obsahují až 2,5 %, tuku 0,8 %, 16% inulínu a 1% pentosanů. Z minerálií více železa a křemíku, méně draslíku. Jsou vhodným jídlem pro diabetiky. Hlízy topinamburů jsou delikatesní zeleninou, upravují se jako brambory, v polévce, na salát, vařené, dušené, zapečené a smažené.

Pěstování

Na klimatické podmínky a půdy nejsou topinambury náročné. Odčerpávají značně živin vzhledem k vysokým výnosům. Hlízy se vysazují do hloubky 10 cm časně z jara, podzimní výsadba by byla možná. Spon může být od 35×35 cm do 50×50 cm, případně se vysazuje do jednoduchých nebo zdvojených řad jako větrolamy nebo dočasné živé stěny. Topinambury sklízíme od října do jara, protože jsou mrazu-vzdorné. Zvláště chutné jsou od února, kdy skladované brambory ztrácejí na jakosti. Protože by sklizeň nebyla možná ze zamrzlé půdy, dobýváme je pozdě na podzim. Postupujeme tímto způsobem, že rostliny vyvracíme, čímž se objeví na povrchu půdy většina hlíz, protože současné odrůdy mají soustředěny hlízy pod zdřevnatělým stonkem. Případně zbylé hlízy vyhrneme ze země motykou. Topinambury každoročně sklízíme a znovu vysazujeme. Ponecháme-li je v zemi bez přesazení, tvoří se velké množství drobných hlíz. Hlízy topinamburů skladujeme v nehluboké zemině, překryjeme je zeminou, povrch chráníme fólií, aby zemina nepromokla a nezamrzla. Podobně lze ukládat hlízy pod přístřešek nebo do sklepa, vždy zasypané zeminou nebo pískem, případně uložené ve fóliovém pytli, nahoře nezavázaném. Volně uložené topinamburové hlízy záhy zasychají a znehodnocují se. Výnos je vyšší než u brambor. Z 1 m² je výnos 4 – 7 kg. Využíváme odrůdu „Běloslupká“ s hlízami soustředěnými pod rostlinu a počtem 30 kusů. Podobné jsou červenoslupkaté s bílou dužinou se světle fialovou slupkou.

Převzato z knihy Pěstování a použití méně známých zelenin, autoři: Leon Kott a Jiří Moravec, Státní zemědělské nakladatelství Praha 1989